

טשענאטאזער

אָנאַמק-פּרײַז פֿאַר אַ מיליטער-הערץ
פֿאַר אַן אַרבעטן
פֿאַר אַן אַרבעטן
פֿאַר אַן אַרבעטן

פֿרײַז פֿאַר אַן אַרבעטן
פֿאַר אַן אַרבעטן
פֿאַר אַן אַרבעטן
פֿאַר אַן אַרבעטן

פֿרײַז פֿאַר אַן אַרבעטן
פֿאַר אַן אַרבעטן
פֿאַר אַן אַרבעטן
פֿאַר אַן אַרבעטן

Piątek 15 listopada 1935

ליכט-צינדען 3.33

פרייטאג, 15טן נאוועמבער 1935

צו דער פערלאנג פון אונזער פריינד און קאצעגע יוסף ליפשיץ מיט פריי. רעגיאנא שוויערטשינסקא, וועלכע קומט פאר זונטאג, דעם 17. ד. ח. ווינשען מיר א בליהענדע צוקונפט און א צופרידען צואמענלעבען. קארעלא און מ. ערליך מאניא און ש. פרענקעל.

אכטונג וועלדען:
מענער-שניידער לייזער פערלאט
האט זיך איבערגעצויגען (פון רושאנא 5) אויף אקולנא 15 נעמט אן בעסטעלונגען, פיהרט אויס סאליד, שעהן און עלעגאנט לויט די לעצטע מאסענער, געדענקט די ארעס: אקולנא 15.

Z intencji zaręczyn brata naszego
Józefa LIBERMANA z p. LUTĄ WEKSZTAJNÓWNĄ
życzą dużo szczęścia i zadowolenia.
Siostra i Bracia.

Z okazji zaręczyn naszej ukochanej siostry
LUTY WEKSZTAJNÓWNY z p. JÓZEFEM LIBERMANEM
życzą szczęśliwej przyszłości
ZYGMUNTOWIE ZYGELMAN, Chorzów I.

צו דער תנאים פון
ה' יוסף ליבערמאן מיט פריי. לוצא וועקשטיין
א הארציגען מול-טוב און א בליהענדע צוקונפט ווינשען
העניך לעוקאוויטש אין פריי.

א הערצליכען מול-טוב ווינשען מיר אונזערע מחותנים ח. וועקשטיין אין פריי
צו דער פערלאנג פון זייער סאכטער לוצא מיט ה' יוסף ליבערמאן.
זאגט איהר פון זיי האבען מירעל נחת.
ג. בענצלאוויטש אין זיהן, כאשוב.

Z intencji zaręczyn
p. LUTKI WEKSZTAJNÓWNY z p. Józefem LIBERMANEM
życzy szczęśliwej przyszłości
LEON ROTSZYLD.

זונטאג, דעם 17 נאוועמבער ד. י. 6 אווענד אין ערשטען טערמין
און 7 אווענד אין צווייטען טערמין אין איגענעם לאקאל, בערקא יאסעלעוויטשא 3 קומט פאר די

יעהרליכע אלגעמיינע פערזאנלעכע
פון דער געזעלשאפט „לינת הצדקה"
מיט פאלגענדען טאג-ארדנונג: (1) וואהלען פון א פרעזידענט, (2) פראטאקאל פון דער פריגער
אלגעמיינער פערזאנלעכע (3) טעטיגקייט-און קאסע-בעריכט. (4) מודשעט-פערזאנלעכע אויפ'ן יאהר
1935. (5) וואהלען פון א נייער פערזאנלעכע און רעזיזאנאנס-קאמיטע. (6) פרייע פארשלאגען.
בעמערקונג: אין צווייטען טערמין וועט די פערזאנלעכע פארקומען ביי יעדער צאהל אנהערענדע.

אכטונג!
צוליעב דער בעקומעליכקייט פון דער געזעלשאפט קליענטעלע
ווערט געשפענט דעם 14-טען ליסטאפאד ה. י.
ערשטער אלע 8 אין הויף
א פיש = געזעלשאפט
וואו ס'וועט זיין צו בעקומען אלערליי פיש יעדען טאג און אויף שבת.
מיט אכטונג דוילאפאנא.
בעמערקונג: עס ווערען אויך ביי מיר פערקויפט אלער-
ליי פיש אויף ווי ביי-אייס אין אלטען מארק 14.

בעקאנטמאכונג.
איך מאך בעקאנט מיינע געזעהרטע קונדען
אין טשענסטאכאוו, ווי אויך אין דער
פראווינץ דאס מיין לאנג - ענזיסטירענד
פארבען = געזעלשאפט
אין פון אלטען מארק № 4 געווארען
איבערגעטראגען
אויפ'ן אלטען מארק 31 טארגאווא
וואו די געזעהרטע קונדשאפט וועט וויי-
טער בעהאנדעלט ווערען פונקטליך און
רעיעל או דער פולסטער צופרידענהייט.
B. HOFFMAN
Stary Rynek 31, róg Targowej
Telefon 21-31.

WORLD-RADIO
świat w domu...
Odbiornik radiowy wysokiej jakości — Niedosięgnięta wierność reprodukcji.
Kryształowa czystość tonu.
Odbior bez anteny i uziemienia.
3 zakresy fal. 3 pentody.
Ceny przystępne! Warunki dogodne!
Zakłady Radjotechniczne „WORLD-RADIO”
Spółka Komandytowa
Salon demonstracyjny:
Aleja 24. Telef. 25-75.

RODZINIE FRENKENBERG
spowodu przedwczesnego zgonu Ich syna
b. p. Heńka
wyraży szczerego współczucia składają
Członkowie sekcji tenisa stołowego
Z. S. G. S. „MAKKABI”
w Częstochowie.

דעם ה' יוסף בוגייזער און פאמיליע
צוליעב'ן טויט פון זייער מוטער
נ"ע רבקה
דריקען אויס דעם טיעפסטען מיטגעפיהל
יצחק ווארמונט און פריי.

Pierwszorzędny kupiec
z kapitałem kilku tysięcy zł. poszukuje współnictwo w fabryka-
cji lub współpracę w przedsiębiorstwie.
Oferty do „Renomy”, Aleja 21 dla „Wojazera”.

מיטערס
אמפליגסטען
אין דער פירמא
MICHAŁ AJDELMAN
Częstochowa Piłsudskiego 7
טעל. 13-05, 1-טער שטאק, פראנט.

DO WYNAJĘCIA
3 łączne duże widne suteryny na skład
lub warsztat w okolicy dworca ko-
lejowego. Ul. Przemysłowa № 13-15 (róg
ul. Fabrycznej).
Oglądać można od godz. 11-ej do 1-ej.

די אלע, וועלכע האבען אנטיילגענומען אין דער לוייה פון אונזער הייסגעליבטען מאן און פאטער
נ"ע יצחק פיליפאוויטש
וועלכע איז פארגעקומען זונטאג, ד. 10 נאוועמבער 1935 י. (י"ד לחודש מרחשון) דריקען אויס דעם טיעפסטען דאנק
די אין טיעפען טרויער פערבליבענע
פריי און קינדער.

Szkoła tańców
baletm. Kosteckiego
w lokalu własnym
ul. Waszyngtona № 6.
Uwaga: Zapisy na kursy, lekcje poje-
dyńcze codziennie od 10 rano do 9 wiecz.
Ostatnie nowości. Gwarancja wyuczania
פארגען שבת ד. 16 קומט פאר א פרוקטישע לעקציע
פארוואס געזעלשאפט. אנהויב 8 און 1-קלאסיגע מוזיק

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער
פאמיליע פיליפאוויטש צוליעב'ן טויט פון זייער
מאן און פאטער
נ"ע יצחק
ישעי' דראוויק, פריי און קינדער.

מיר נעמען אנטהיל אין צער פון דער פאמיליע פיליפאוויטש
צוליעב'ן טויט פון זייער מאן און פאטער
נ"ע יצחק פיליפאוויטש
און דריקען אויס דעם טיעפסטען מיטגעפיהל
יצחק קערקאוויטש און פאמיליע
לייביש וואלפאוויטש און פאמיליע
יהושע זשולטאס און פאמיליע
ישראל גווארדו און פאמיליע
דניאל כלפאק און פאמיליע.

Z powodu śmierci naszego szefa
b p. I. FILIPOWICZA
wyrażamy szczerę współczucie pozostałej RODZINIE,
PERSONEL
firmy Filipowicz.

(א פאר ווערטער צו דער אלגעמיינער פערזאנלונג)

רַיבֶּעֶר אֵן אַלֶּע בעמיהונגען, כדי

נחום נש אבדפ"ק.

קליינער פעליעטאן.

אָט ווער עס קאָן געניסען פון אונ-
ר אמגעסטע; פאַר זיין צופלאַקערען א
המוז מיט אפאָרניצען, בעקומט אַנ-
געסטע, אויב ער וועט זיך צוריק-
אָלע קהלה-שחטים, וועלכע האבען
א ביסעל צוגע'שחט'ען אויף לינקס,
בעקומען אַנ'אמגעסטע מיט'ן בעדינג,
אז זיי וועלען האַלטען דעם קיעזע-כח,
וואס זיי האבען געענצט, דאס זיי ווע-

י. יאשונסקי.

נדבות פאר „תומכי עניים“.

פון „מזרח“.

חברים און סימפאטיקער קומען
שונקסליך!

די קאנסטיטוציאנאציע פון דער פער-

וואלטן נג פון דער „לירא“.

די דאָזיגע קאָנסטיטואירונגס-זיצונג
איז פארגעקומען דעם 12-טען ד.ח. און

בעשלאסען אויפצולעבען די געזעלשאפט.

„פועל-ציון“ (צ. ס.)

אין צוזאמענהאַנג מיט דער בעסער-

דער טאָג-אַרדנונג פון דער אויבענ-
דערמאנטער פערזאנלעכקייט:

(2) צוויי יאָהר פארטיי - ארבייט
- י. שטרויט.

(3) די לענדעס קאנפערענץ און אונזערע אויסגאבען -- רעפ. יעקב קוים.
מאן.

(4) אונזער קאמף געגען פאשיזם -
י.ע. ד. וואסענבערג.

זייערע ווייבער
און בעצאָה'לט
אלע מוסרים, וועלכע
צוינגער שניידען זיי
אויף אז
אנ'אמנעסטיר.
דישע עניסענצען.

די סטראָנגיאַזשעס האבען מיט מיה
זיין שווייט זיך אויסגעבעטען, אז מען
זאל זיי דערווייל נאך לאָזן שטעהן
מיט זייערע וועגעלעך אויבסט, אז זיי-
נער צרות זאל שוין זיין גענוג און
זיין היינט אָן זאלען זיי שוין בעקומען
נאָר אַמנעסטעי.

אויך איך, וועלכער האָב געהאַט
שטייניק מיט'ן דאָזיגען פעליעטאָן, פֿעט
זו אויך אויף מיר זאָל זיין די
אָנפֿעסטיקע...

סמא.7

וואס הערט זיך אין דער היגער האנדווערקער-ארגאניזאציע?

(א שטיקל רעפארטאזש)

ס'האט מיך שטארק פעראינטערע- סירט, ווי אזוי די האנדווערקער-ארגאניזאציע פיהרט יעצט איהר ארבייט. איז דאך היינט עפעס א שווערער קרי- זיס, די גרעסטע ארגאניזאציעס, די שטארקסטע אייגענע פונדעוועטע געזעל- שאפטען טרייסלען זיך און האבען א גרויסען דעפיציט, טאג און אינטערע- סאנט, ווי אזוי די גרויסע ארגאניזאציע פון די יודישע בעלי מלאכות, פון וועלכע ס'רוב באשעפטיגט זיך פאר'ן טעגליכען שטיקלעך ברויט, ווי אזוי זעהט אויס ווייזער ארגאניזאציע, וועלכע האלט אויס א גרויסען אפמאכט, וועל- כע ערלעדיגט טויזענד אלערליי ענינים פאר די מיטגלידער.

ס'האט מיך אבער געטראפן א'אנ- גענהעם איבערשונג, די האנדווער- קער-ארגאניזאציע איז גראד היינט איינע פון די אויסגאנג-ארגאניזאציעס און אינסטיטוציעס אין אונזער שטאט, וואס בעקלאגט זיך נישט אויף קיין מאטעריעלע שוועריגקייטען. אדרבה, אין דער הינזיכט פון מאטעריעלע בע- דינגונגען שטעהט זי גאר גלענצענד, אזוי, אז אויב שטענדיג איז די פער- וואלטונג געווען שולדיג חובות פאר יירה-געלד, אבער נאכדעם וואס די דערע און ס'רוב פערזאנלעכע וואונגען האבען גאר פערנומען אט די דאזיגע פראגע, איז די ארגאניזאציע היינט אין דער גליקליכער לאגע, אז זי איז נישט שולדיג, נאר צאהלט פאר אויס, ווי למשל, יירה-געלד און צאהלען אויך אב אלטע חובות פון א פאר יאהר צוריק.

דאס אלץ איז א דאנק דעם, וואס די פערזאנלעכע האט די גאנצע ליי- טונג איבערגעגעבען אין די הענד פון ה' דניאל דואלעוויטש, וועלכער האט איינגעפיהרט א סיסטעמאטישע ארגאני- אזוי אז דער בייטראג פון די מיט- גלידער, וועלכע צאהלען גערן, זאל נישט פערנאכטלישט ווערען, וואס ס'גייט די מעגליכקייט צו בעזייטיגען די מאטעריעלע מניעות, וועלכע זענען געווען א פלאג פאר דער ארגאניזאציע און וואס האט געשטערט די גארמאלע ענטוויקלונג פון דער אינסטיטוציע. פערשטענליך איז, אז אויב די מא- טעריעלע שוועריגקייטען זענען בעזיי- טיגט געווארען, איז נישט קיין וואונ- דער, וואס די ארבייט אין דער קאנ- צענטראלע קלאסע ווי ס'געהער צו זיין און אלע אינטערעסאנטע, וועלכע זע- בען ביי די האנדווערקער נישט וועניג, ווערען געהעריג ערלעדיגט.

דער וועה-געשריי פון די יידן אין די מורח-לענדער.

בערגעלאזט אויף הפקר.

אין אונזער ים פון צרות, אין די קולות און וועה-געשרייען, וואס דער- טראגען זיך פון די יודישע קבוצים אין אייראפא און הויפטזעכליך פון דעם לאנד פון נאציסען אנטיסעמיטיזם, פון דריטען רייך-דערהערען מיר נישט די קרעכצען און הילפס-רופען פון אזוי מיליאן פערלאזענע און פערנעמטע יודען, וואס ווערען נישט ווייניגער געפייניגט און פערפאלגט אין די לענ- דער פון מורח, וואו עס הערשט דער איסלאם, וואס ווייסען מיר וועגען זיי- ערע ליידען און פיין, דריטער מיר וועגען די מיטעלאַטערישע גזירות און רדיפות אויף די יודען אין פערסיע, אין קורדיסטאן, און צי טהוט עפעס דאס וועלט-יודענטום בכדי צו לינדערן זייער לאגע?

א ארגאניזירטע גרופע פון די פאר- שטעהער פון די פערנעמטע צוויי מיליאן מאַרשירער האט זיך איצט דורכ- געריסען און איז געקומען צו די אלע איבריגע יודישע קבוצים אין אייראפא און אמעריקא, אויסגעווייזען דעם אלטער, צוזאמען האבען זיי אויסגע- שריגען דאס געשריי פון גרויסע קבו- צים יודען אין די מורח-לענדער, וואו די גרויזאמקייטען פון מיטעלאַטער דוי- ערן ביזן היינטיגען טאג-און מיר, יו- דען אין אייראפא און אמעריקא, הע- רען נישט און ווייסען נישט דערפון. מיר צייטער פאר דעם גורל פון די יודען אין סאָוועט-רוסלאַנד, מיר פיה- לען מיט די ליידען פון די יודען אין פוילען-האט זיך בעקלאגט איינער פון דער גרופע-מיר זענען אויסגעצייטערט אינגאנצען צוליב דער לאגע פון די יודען אין דייטשלאנד, און מיר זוכען עצות און מיטלען זיי צו ראטעווען, אבער די יודישע וועלט ווייסט נאכט אינגאנצען נישט וועגען דער אונאויס- הערליכער פיין פון די יודען אין מורח און מען טהוט גארנישט צו ראטעווען די אומגליקליכע יודען, וואס זענען פערוואַגעלט אין די לענדער פון ישמעאל.

אז עס קומט א צרה אויף די יודען אין מערב, דערהערט זיך באלד זייער וועה געשריי, דאס געוואלד פערשפרייט זיך פון איין עק וועלט ביזן צווייטען, און ביי אונז קומען פאר פערנאכטע גונגען, צוזאנעם-שמו-וואס זענען פער- שרעקליכער און געפעהרליכער, ווי איינמאליגע עקסצעסען, אין אזא שרעק- ליכען גיהנום געמינען זיך 2 מיליאן יודען-און קיינער ווייסט נישט און קיי- נער הערט נישט, דאס גרויסע, דאס מעכטיגע וועלט-יודענטום האט זיך אי- האסט דעם שחר...

אז עס קומט א צרה אויף די יודען אין מערב, דערהערט זיך באלד זייער וועה געשריי, דאס געוואלד פערשפרייט זיך פון איין עק וועלט ביזן צווייטען, און ביי אונז קומען פאר פערנאכטע גונגען, צוזאנעם-שמו-וואס זענען פער- שרעקליכער און געפעהרליכער, ווי איינמאליגע עקסצעסען, אין אזא שרעק- ליכען גיהנום געמינען זיך 2 מיליאן יודען-און קיינער ווייסט נישט און קיי- נער הערט נישט, דאס גרויסע, דאס מעכטיגע וועלט-יודענטום האט זיך אי- האסט דעם שחר...

וואס געהערט, וואס געזעהן.

ווייטער מיין פריינד-אז איך האב גע- דארפט איבערגעזען מיין וויינטער- פאלטען, וועלכער איז אויסגעזעהט גע- ווארען אין אַנטי-שטעלענדיגען שניידער- ווערקשטאט און איך האב בעשלאָסען דעם פאלטען אוועקצוגעבען צו דעם אויבערדערמאנטען שניידער, נא, נא, זאלט איהר שוין גאר נישט פרעגען, וואס פארע צרות איך האב געהאט, קורם כל האב איך דעם שניידער גע- מוט נאכלויפן עטליכע וואכען, ביז ער האט מיר געמאכט קרום אין לאַס, דאס מלבוש געמאכט קרום אין לאַס, די ארבעט אריינגעזעהט מיט דער פערקעהרטער זייט, די נייע וואסעלין איז ביי איהם, פערשטעמט און איך, מאַגער, געווארען און וועל-כולם-האט ער זיך געהייסען געבען א פרייז, מעהר ווי פאר א נייעם פאלטען, וועל- כער ווערט אויסגענייט אין אַנטי-שטע- קלאַסיגען ווערקשטאט.

בין איך דאך געלאָסען-ביטערט מיין פריינד-אין האנדווערקער-פער- באנד, אז מען זאל ארויסרופען דעם מלאך-המות פון מיין פאלטען אין צען אַרין, ווייזט זיך ארויס, אז יענער איז גאר נישט קיין מיטגליד אין צען, און ס'איז נאך א פראגע, צי יענער האט גאר א האנדווערקער-קארטע.

די הערערן פון צען-דערצעהלע ווייטער מיין פריינד-האבען פון מיר געלאָסט, רייצענדיג זיך מיט מיר: האט געוואלט בלייבן ביי א, פאָקא- טע" שניידער-האפן זיי געוואלט...

אז מ'פלה האט נעביך געהאט מיין פריינד, אי געלד האט ער בעצאָהט-אס א סך מעהר ווי ס'האט געזאָהט קא- טען ביי א גוטען שניידער, אי דער פאלטען איז אבערקלאַגט.

פון דעם אלעם אין געדינגען, אז יעדער פער-מלאכה, אויב ער וויל אר- בייטען, מוז ער געהערען צום צען, ביי עס זאל קאָנען זיין איבער איהם א קאָנטראַלע.

די אָנהענגער פון די צוואַנגס-צאכען זענען גערעכט.

כל הקודם זכה... מען פאהרט קיין ווארשא. עס איז דער 17-טער יאָר-טאג פון פוילענס תחיית-המתים, קאן מען פאה- רען קיין ווארשא מיט הנחה-בילעטען, וועלכע ווערען אויסגעקויפט אין "אָר- ביס".

זענען אָבער דאס מאַל בעשטימט געווארען פאר טשענסטאכאו סך הכל דריי הונדערט בילעטען, צוליב וואס א סך הונדערטער מענשען זענען גע- בליבען מיט'ן בלויווען וועלען און זע- נען קיין ווארשא נישט געפאהרען. דאָנערשטאג 6 נאווענד זענען פער- קויפט געווארען די לעצטע בילעטען און די הונדערטער, וועלכע האבען בעלאָגערט פרייטאג דעם "אַרביס", זענען שוין אוועק מיט גארנישט. ווי ס'ווייזט אויס, זענען גארמאלע באַהן-בילעטען צו סייער והא ראי-ה- טאָמער זענען זיי גאר ביליגער גע- ווארען אויף עטליכע טעג, האבען זיך שוין געוואלט הונדערטער און הונ- דערטער.

ווייטער מיין פריינד-אז איך האב גע- דארפט איבערגעזען מיין וויינטער- פאלטען, וועלכער איז אויסגעזעהט גע- ווארען אין אַנטי-שטעלענדיגען שניידער- ווערקשטאט און איך האב בעשלאָסען דעם פאלטען אוועקצוגעבען צו דעם אויבערדערמאנטען שניידער, נא, נא, זאלט איהר שוין גאר נישט פרעגען, וואס פארע צרות איך האב געהאט, קורם כל האב איך דעם שניידער גע- מוט נאכלויפן עטליכע וואכען, ביז ער האט מיר געמאכט קרום אין לאַס, דאס מלבוש געמאכט קרום אין לאַס, די ארבעט אריינגעזעהט מיט דער פערקעהרטער זייט, די נייע וואסעלין איז ביי איהם, פערשטעמט און איך, מאַגער, געווארען און וועל-כולם-האט ער זיך געהייסען געבען א פרייז, מעהר ווי פאר א נייעם פאלטען, וועל- כער ווערט אויסגענייט אין אַנטי-שטע- קלאַסיגען ווערקשטאט.

בין איך דאך געלאָסען-ביטערט מיין פריינד-אין האנדווערקער-פער- באנד, אז מען זאל ארויסרופען דעם מלאך-המות פון מיין פאלטען אין צען אַרין, ווייזט זיך ארויס, אז יענער איז גאר נישט קיין מיטגליד אין צען, און ס'איז נאך א פראגע, צי יענער האט גאר א האנדווערקער-קארטע.

די הערערן פון צען-דערצעהלע ווייטער מיין פריינד-האבען פון מיר געלאָסט, רייצענדיג זיך מיט מיר: האט געוואלט בלייבן ביי א, פאָקא- טע" שניידער-האפן זיי געוואלט...

דישע קינדער די העברעאישע שפראך. אין קורדיסטאן איז דאס יודישע לעבען אינגאנצען הפקר. מען בע- רויבט און מען מאַרדעט יודען איבער'ן גאנצען לאנד און קיינער רופט זיך אפילו נישט אָן מיט קיין וואָרט, ווען עס פאסירט דאָרט דער קלענסטער קאָנפליקט מיט א יודען גיסט זיך באלד יודיש בלוט, און ס'איז נישט פערהאן קיין געריכט און ס'איז נישט קיין געזעץ פאר יודען, ווען א יוד האט א סכנון-מיט אַנטי-אַרעאָבער, וואנט ער אפילו נישט איהם אַנצוקלאַגען, ווייל ער ווייסט, אָז די ריכטער וועלען איהם נישט הערען און וועלען נאך איהם אליין, דעם בע'עלעהטען יודען, פערשטעטן, זעהר אַפט פאסירט טאקע, אָז דער יוד מוז נאך איבערבעטען דעם אראבער, וואס האט איהם בע- גול'ט. ענטלאָפּענע פון קורדיסטאן דער- צעהלען אויך, אָז עס זענען געווען פיעל פאלען, ווען מען האט דאָרט געכאפט יונגע יודישע מיידלעך און זיי אַבגעשמוגט פאר אלעמענס אייגען, אין פערסיע, וואס האט פלומערשט דורכגעמאכט אַ אויסלעפונג, האט זיך די לאַגע פון די יודען נישט געענדערט צום בעסערן, ווי פריער זענען דא פערהאן די מיטעלאַטערישע גזירות, אָז א יוד ריהרט עפס אָן, ווערט ער ערקלערט פאר טמא, די יודען מוזען לעבען ווי אנוסים און בעהאַלטען זיי- ער יודישקייט, צום דאָוונען פערזאמלעט מען זיך ערגיץ אין לעכער, און מען האלט אין איין צייטערן, אז מען זאל נישט געכאפט ווערען.

אָבער נאך שוידעליכער ווי אין די אלע לענדער, ווערען פערפאלגט די יודען אין אַפגאַניסטאן, דאָרט האט די רעגירונג איינגעפיהרט אין פער- גאנצענעם יאָהר נייע גזירות, וואס האבען נאך מעהר פערביטערט און פערפיינטערט דאָס יודישע לעבען, די יודען אין אַפגאַניסטאן מוזען, ווי אין מיטעלאַטער, טראָגען א געלע- לאַגע אויף זייערע קליידער, ווי אין דערלויבט צו וואוינען, נאך אין דריי שטעט און מען האט צוגערויבט ביי זיי יעדע מענשליכע און פירגערליכע רעכט. גראד איז עס געשעהן אזוי, אָז דורך אַפגאַניסטאן מוזען דורכגעהן די יודען, וואָס ענטלויפן פון בוכאָרא און ווילנע זיך דורכקריגען קיין ארץ-ישראל, די דאָזיגע אומגליקליכע יודישע פליכט- לינגע מוזען פערבלייבען אין אפגא- ניסטאן א געוויסע צייט, ביז זיי בע- קומען אַריינצופאהרען קיין ארץ-ישראל געהען זיי דורך אין אפגאַניסטאן די שרעקליכסטע ליידען און פיין.

עס פאסירט זעהר אַפט, אָז אַנ'ענט- לאַפּענע יודישע משפחה פון בוכאָרא, וואָס איז שוין דורכגעגאנגען דעם גיהנום אין אַפגאַניסטאן, דערשלאָגט "טשענסטאכאווער-צייטונג", וועלכע זיי האבען ערטיילט בילעטען פאר א האל- בען פרייז.

אין אַראַבאָס מוז זיין א גוטער געשעפט-פיהרער, וועלכער ווייסט ווי אויסצונעמען די געלעגענהייט, ביי צו האבען א גרעסערע פרעקווענץ, ער איז געפאלען אויף א המצאה, אז בעה, די באַהן-דירעקציע מאַכט הנחות פאר די פאָטאָשירען, זאל דער "אַראַבאָס" אויך מאַכען הנחות פאר די סעקטער- בעזוכער.

לא אַלמן ישראל...

מען האט געמיינט, אז חזן פאדאש וועט אוועקפאהרען אביסלע קיין אפ- ריקא, וועט נישט זיין ווער עס זאל איהם פערשרעטען מיט'ן אַפריכטען א פייערליכע תפילה, ווער ס'האט אזוי געמיינט, דער האט א טעות, אָט איז שוין ר' יוסף באַדאָש נישטאָ דעם 5-טען חודש און פונדעסטוועגען זענען אלע פייערונגען אדורכגעפיהרט געווא- רען אין בעסטען אָרדנונג.

קודם כל האט מען אדורכגעשלאפט די ימים נוראים, ווען מיר האבען גע- האט א גאנץ נישט-קשה'דיגען חזן מיט א כאָר, ווי ס'געהער צו זיין, דאָ האט מען אויך אדורכגעפיהרט די פייערונג דעם 11-טען ליסטאָפאד, נאך שוין נישט מיט א פרעמדען חזן, נאך דווקא מיט אַנ'אייגענעם, א טשענסטאכאווער- דאס מיין איך דעם בעקאנטען און זעהר סימפאטישען זינגער ה' זאב וואָלף שמידט.

ביי דער געלעגענהייט שאָדט נישט אויסמעקלאָפּען צו מאַכען, אז טשענ- טאכאווער האט נישט קיין הצלחה צו

די באַהן-דירעקציע שטעהט אָבער אויפ'ן שטאנדפונקט, אז צופיעל טאָר מען נישט אויפלאָזען דעם האלז פון די פאסאזשירען און מען האט נאך בעשטימט א געוויסע צאהל בילעטען און ווער ס'האט געכאפט פריהער, דער האט געהאט.

די גרעסטע מפלה האבען געהאט די פאָרטייליכער, וועלכע האבען גע- דארפט פאהרען אויף זייערע פאָרטייל- צוזאמענפאהרען, וועלכע זענען צווא- מענגערופען געווארען א דאָנק זיי הנחות און צוליב'ן מאַגנעל אין ביי- לעטען, זענען זיי טאָק געבליבען אינ- דערהיים.

געפאהרען זענען טאקי די, וועלכע האבען געהאט שכל און פריהער גע- קויפט, אזוי ווי עס שטעהט אין פסוק: כל הקודם זכה...

אויך זיי מאַכען הנחות. נישט בלויז די באַהן-דירעקציע האט געמאכט הנחות, נאך אויך דער "אַר- ראָט" האט אויסגענוצט די געלעגענ- הייט און פאלאָסען צו געבען די פראָווינצער 50 פראָצענט הנחות, ווען זיי וועלען זייענדיג אין ווארשא, בע- זוכען זייערע פאָרשטעלונגען.

האבען זיי בעשטימט, אז אין דער "טשענסטאכאווער-צייטונג" זאל זיך גע- פינען א קופאָן און ווער ס'וועט צו- קומען מיט אזא קופאָן צו דער קאָסע, וועט בעקומען די געהעריגע הנחה.

די פאהרער האבען טאקי אויסגע- קויפט די "טשענסטאכאווער-צייטונג" און ווי מיר האבען בעקומען א יריעה פון די "אַראַבאָס-באָנדיטען", האבען זיי געהאט א סך לעזער פון דער

א חוראנ'ער

פון אפרים גאלדשטיין

(א תל-אביב'ער פילד)

פערשטויבט, מיר צובראכען און שווער סאפענדיג האט מוסטאפא גע- שפאנט איבער די גרינע ברייטע פלע- דער, דערנענטערנדיג זיך צו דער גרויסער יודישער שטאט תל-אביב. דער פינפטער מעת-לעת שוין ווי ער האט פלעגט זיין ווייטע היים אין א פערוארפענעם דאָרף אין חורן, אויף דער צווייטער זייט פונ'ם ירדן, און שפאנט אין איין אימפעט איבער בערג און טאלען, פלעדער און וויסטעס. דאָס בילד פון זיין האלב-צופאלענער כאטשע אין עק דאָרף, דאָס אויסגעמאָרעטע ווייב, וואָס היינט דעם אויווען מיט האַרעט דערנער און בהמה'ע מיט די קינדער, וואָס וואַלדערן זיך אַרום האַלב-נאָקטע און באַרוועסע מיט צו- פליקטע העמדלעך אויף די דאָרפישע פערגלעך מיט און זוכען עפעס מיט וואָס זייער הונגער צו שטילען, פער- דאָפּט זיין ענערגיע און קראַפט. די פיס וואס שטעקען אין ברייטע צורי- סענע לאַפּטשעס זענען איהם געטוה- לען, דאס בעוואַקסענע פנים איז פער- האַרטעוועט פון שטוב און ווינטען, און די אויגען זענען ביי איהם רויט פון נישט דערשלאָפען. פונ'ם וואַלדערן זיך יעדע גאָט אויף אַנאָדערע קופע מיטס הינטער דערפער איז ביי איהם דער קערפער ווי איבערגעבראָכען.

די זון, וואָס האַלט זיך אין זינקען בעניסט נאָך מיט איהר גאָלד די ווי- טע פרדסים, פון ווייטען ווייזען זיך שוין דעכער, טורמען זיך שוין הייכע געביידעס מיט בלייטשענדיגע פענס- טער.

אָט דאס איז די גליקליכע שטאָדט, טראַכט זיך מוסטאפא, און מיט אַ פער- דאָפּטער שטעללייט שפאנט ער אין דער ריכטונג פון זיין חלום.

ער האט מיט זייער לעצטע כוחות פערבאָנענע זיך אַנדערשטעס ביז אַ טונקלע געסעל און זיך אַנדערשטעס ביי אַ וואַנד אויף דער ערד. די אויגען האַבען זיך איהם געקלעבט און אין מאַנען האט איהם געצופט פאַר הונגער. די אוי- בערהאָנד האַט אַבער געהאט דער שלאָף און ער איז געבליבען ליגן ביי דער וואַנד ווי אַ שטיין.

אַ שווערע האַנד האַט איהם אַ שטאַרקען טרייטעל געטון. ער איז מיט אַ שרעק אויפגעשטונגען און דערזעהן, אַז עס איז שוין טאָג. פאַר איהם איז געשטאַנען אַ כאַוואַדזשאַ מיט אַ קורץ בערדעל און הינטער איהם אַ גאַנצע מחנה בעדואינער, פון זיינע מנשען, מוסטאפא האט זיך

אויסגערעכט די אויגען און מיט האַרץ- קלאַפּעניש געווארט צו הערען וואָס מען וויל פון איהם.

— יא בעדואי! ווילסט אַרבייטען — האָט איהם דער כאַוואַדזשאַ געפרעגט קורץ און בעפעהלעריש.

— יא כאַוואַדזשאַ! — האָט מוסטאפא געענטפערט מיט גרויס הכנעה און אַרויפגעלעגט די האַנד אויפ'ן האַר- צען.

— קומ זעט מיט! — האט דער כא- וואַדזשאַ מיט'ן קורצען בערוועל גע- זאָגט. די מחנה בעדואינער זענען איהם נאָכגעגאַנגען מיט עפילדער און טומעל און מוסטאפא האט זיך קום נאָכגע- שלעפט.

— וואָס איז דיר, ברודער? — האט איהם אַנשטעלער קורצען געפרעגט- ביזס קראַנק?

— גיין, בלויז הונגעריג.

דער עלטערער בעדואינער האט אויפגעבוידען אַ ברודיג טיכעל, אַרויס- געשלעפט פון דאָרט אַ "מיטא" (אַ דאָרפיש געבאָקען שוואַרץ-ברויט) אַב- געריסען דערפון אַ שטיק און עס דער- לאַנגט מוסטאפא.

— נא, עס!...

מוסטאפא האט פון דעם שטיק, פיי- טאָ געשלאנגען געהענדיג איבער דער זאמדיגער גאס און געפיהלט ווי זיינע כוחות קעהרען זיך אום צו איהם. פאַר די אויגען איז איהם ליכטיגער געווא- רען און ער איז געווארען אַ סך פרעה- ליכער. ער געהט דאך אַרבייטען און געפונט זיך צווישען זיינע, ברידער.

— יא אחי (ברידער), וואו געהען מיר?

— אַרבייטען!

— כ'פערשטע... בעצאָהלט מען? יענער האט איהם אָנגעקוקט פער- וואנדערט:

— פון וואָסן קומסטו?

— פון שאַרק (עבר הירדן), ערשט געכען.

— דא אַרבייט מען אַלע טאָג, ביי די יאָהודי, מ'קריגט צעהן פיאַסער אַ טאָג, גענוג צו עסען און צו שפאָרען אַ סך געלד.

מוסטאפא האט געעפנט די אויגען פאַר פרייד. צעהן פיאַסער אַ טאָג! פאַר דער היים איז ער געווען אַ גליק- ליכער ווען ער פלעגט קריגען אַרבייט פאַר צוויי פיאַסער אַ טאָג, און דאָ צוויי פילע! ער האט אָנגעהויבען צו פערקענען וואס ער קאן אַבשפאָרען אין אַ חודש צייט, האט אַבער נישט געקענט אַרויסקריכען.

דער ווייב זענען זיי אַלע צוגעקומען

צו אַ גרויסען פלאַץ, וואו אַ ריזיגע געביידע האט זיך געהאלטען אין בויען. עס האט שוין געשיינט די זון, און אַ סך מענשען אין קורצע הייזלעך און דינע העמדלעך האבען ווי ביהנען זיך געפאַרעט אַרום דער געביידע אויפ'ן זאמד.

— דאס זענען יאָהודי — האט דער בעדואינער מוסטאפא אָנגעוויזען אויף די חברה מיט די קורצע הייזלעך — זיי קריגען צו דרייסיג, פערציג און צו פופציג פיאַסער אַ טאָג, זיי זענען רייך, לעבען ווי "מולוק" (מלכים).

— יא! — האט מוסטאפא געקנאקט מיט'ן צונג פאַר התפעלות.

עפעס איינער מיט אַ קאסעט מיט פערקאָפערטע אַרבעל און שוואַרצע אָבערברענטע הענד איז צוגעקומען און אָנגעהויבען איינטיילען צווישען די בעדואינער די ארבייט.

מוסטאפא האט אַ גאַנצען טאָג גע- שלעפט ברעטלעך מיט ליים אויף אַ לייטער און דאס הארץ האט אין איהם געוונגען. ער האט אין האַרצען גע- בענטשט די יאָהודי און זיך געטראַכט, אַז זיי זענען די בעסטע מענשען אויף דער וועלט. ער האט גאָרנישט געפיהלט די ברענענדיגע זון און די טייכען שווייס, וואס זענען פון איהם גערוגען. פאַרנאָכט האט מען געגעבען אַ צייכען, אַז די אַרבייט פאַר היינט איז געענדיגט, און אַלע האבען זיך פער- זאמלט אַרום דעם כאַוואַדזשאַ, וואָס האָט זיי אין דער פריה אַהערגעבראַכט. ער האט יעדען זיך געגעבען אַ זילבערנעם צעהן פיאַסער-שטיק און געוויינט מאַנען ווידער קומען.

אין אַ פאַר מינוט אַרום איז שוין פון דער מחנה בעדואינער קיין זכר נישט געבליבען. יעדער פון זיי איז פערשוואונדען אין אַנאָדער זייט. מוסטאפא האט דערשפירט אַ שטארקען הונגער און ער האָט זיך געלאָזען אי- פער'ן פרייען פלעד ביים ברעג ים צו דער שטאָט צו. די גרויסע זילבערנע מטבע, וואס ער האט בעקומען האָט ער גוט איינגעבונדען אין אַ ברעג פון זיין קאפּיע.

ער איז צוגעקומען צו אַ קראָם, וואָס איז געשטאַנען ביים עק פון אַ שטיל זייטיג געסעל. אין דרויסען זע- נען געשטאַנען קעסטלעך מיט גרינע אווערקעס, רויטע פינקלענדיגע טומא- טען, ראָזע פרישע רעטעכער, אַרזאנשען און לעמענס. אינעוועניג אויף פאַלי- צעס זענען געווען אויסגעלעגט פרישע ברויטלעך, קעז, פוטער, פישלעך אַזעל- כע און אַ סך אַנדערע אַרטיקלען, וועל- כע מוסטאפא האט קיינמאל פריהער אין זיין לעבען נישט געזעהן. ער איז געשטאַנען אָן אַ זייט מיט אַ וואַסערדיג מויל און געטראַכט, אַז ווען ער וויל קען ער איצט בעקומען פון די אַלע

קהלה, ווייל די געזעלעך מוזען זייערע גענו לאָזען שחט'ן נאָר ביי די קהלה- שחטים.

מיט איין וואָרט—עס איז ביי די איצטיגע קהלה געשאפן געוואָרען אַ נייער בנין, און דאס איז—די האַלע פאַר געזעלער.

מיט דער אמת'ער פאָמפּע.

ווי מיר האבען שוין אָנגעוויזען, גרייט זיך די פאָוועכענע שולע נומער 13 צו פיערען די ענטהילונג פון זיי- ער פאָהן. איצט קאנען מיר דערצעה- לען, אַז דער טערמין פון דער פיי- צונג איז שוין בעשטימט אויפ'ן 1-טען גרודיז'ן ד. י. אין פיערלעכער-אל.

די פאָוועכענע שולע נר. 13, וועלכע ווערט געפיהרט אונטער דער לייטונג פון פרל. שאכער, צייכענט זיך אויס אלס מוסטערהאפטע און האט געווינען די אנערקענונג פון אַלע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין אונזער שטאָט. ווערט טאקי די דאָזיגע פיי- רונג פון דער פאָהן-ענטהילונג ערווארט מיט פאָנונג, ווייל זי וועט זיין מיט דער אמת'ער פאָמפּע.

מען מוז וועגען דעם דערמאנען. נישט איינמאל איז אונז אויסגעקו- מען צו בעריהרען אויף די שפאָלטען פון אונזער צייטונג דעם טרויעריגען פאָקט, אַז מיר יודען קאנען זיך ליי- דער נישט געהאלטען אַרטיג, בעת

מיר קומען זיך צוזאמען אין אונזער אייגענער סביבה, מען עס זיין אין שוהל אַדער להבדיל אין טעאָטער...

איך זאָג דאס אַקענע דעם, וואס

גוטע זאכען. עס איז איהם אַבער נישט אויף אַ מינוט איינגעטאָלען אויפצובי- דען דעם קניפ פון זיין ברעג-קאפּיע און אויסבייטען זיין זילבערנע מטבע, מוסטאפא האט קיינמאל אין זיין לע- בען קיין געלד נישט אויסגעגעבען, טאָ ווי קען ער עס איצט פלוצלינג טהון?

אזוי ווי די נאָכט איז שוין געהאט צוגעפאלען האט ער זיך געשטעלט אין שטאָט פון דער וואַנד אַנטקענען דער קראָם און פאַרזיכטיג בעטראַכט, וואס דאָ קומט פאַר. די גאס איז געווען אַ שטילע; קונים זענען אַהין אַריין וועניג. ביי דער זייט פון אַ גלעזערנער שאַפ- קע איז געזעסען אַנשטערע פרוי מיט עפעס אַ האַנד-אַרבייט. מוסטאפא האט זיך געטראַכט, אַז ס'איז גאָרנישט אזוי שווער סתם אזוי פערבייזונגען זיך פאַר דער קראָם און אַרזאנשעמן פון די קעסטלעך עטליכע טומאָטען, עט- ליכע אווערקעס, קיינער וועט נישט זעהן און קיינער וועט נישט וויסען.

דער הונגער צופט אין מאַנען און מוסטאפא ענטשליסט זיך שנעל. ער לאָזט זיך צו צו דער קראָם, געהט פערביי די קעסטלעך און נעמט אַראָב וואָס עס לאָזט זיך נאָר...

די קרעמערקע האט עס אַבער בע- מערקט און איז באַלד אַרויסגעלאָפּען מיט אַ געוואַלד. ווען מוסטאפא האָט דערהערט די קולות האט ער זיך גע- לאָזען לויפן איבער דער גאס ווי אַ שטורעם, און אָט האָט ער זיך שוין געהאלטען אין פערדרעהען אין אַנאָ- דער געסעל. אַבער אין דער זעלבער מינוט האט עמיצער איהם אָנגעכאַט פאַר דער אַבאזי, אַז מיינ האַרץ איז ריין! אַראַבעריסען. נישט געקוקט אויף דעם האט מוסטאפא זיך געלאָזען לויפן אין הילען העמד ווייטער. צוויי "כאַוואַדזשאַס" האבען איהם אַבער פערהאלטען און איהם אוועקגע- פיהרט אין דער "נוקטא" (פאליציי).

פאַר דעם כאַוואַדזשאַ, וואס האט איהם אויסגעפרעגט האט מוסטאפא גע- וויינט און זיך געבעטען: תאָב רחמנות... אַלע ווייסט, אַז מיינ האַרץ איז ריין! כ'האָב גאָרנישט געמיינט... איך בין געווען הונגעריג און דאָרט אין דער היים זענען די קינדער הונגעריג און ווארטען איך זאָל עפּיס ברענגען. איך וועל בלויז אַרבייטען און וועל מעהר נישט נעמען אָהן געלד...

קיינער האָט אַבער נישט געגלייבט אין מוסטאפא'ס גוטע כוונות און אין זיין ריין האַרץ.

אין אַ פאַר טעג אַרום האט ער זיך ווידער געזעהן אויף די פלעדער פון שאַרק (עבר הירדן) וואו מ'האט איהם אָבערשטען צווישען הונגעריגע אַבבאריסענע בעדואינער, גריזשענדיג גראָזען צו שטילען דעם ביטערען הונ- גער.

אונזערע יודען, ווען זיי קומען זיך צו- בויהן אין שוהל, קאנען זיי נישט איינ- שטעהן אויף אַנאָרט, נאָר וואַנדערען אַהין און צוריק, רעדען, שעפטשען און טומלען.

די צרה איז נאָך גרעסער דערמיט, וואס די דאָזיגע טענה האט מען נישט בלויז צו די יודען, ווי מען רופט זיי— "יודען פון אַ גאנץ יאהר", נאָר אפילו אונזערע אוי-גערופענע אינטעליגענטען, זאָלען מיר מוחל זיין, "ווייסען" אויך נישט, ווי אזוי זיך צו פעהרעלטען אין א שוהל, זאָל דאָ אַפּען געזאגט ווע- רען—מיר מיינען דאסמאל עטליכע לעה- רער פון די פאָוועכענע שולען, איז לא- די, וואס זיי אליין זענען נישט פער- אינטערעסירט צו פעהיטען, אַז די קינדער זאָלען נישט טומלען, נאָר זיי אליין פערנעסען זיך אויך בשעת מעשה, בעת מען ריכט אַב די תפילות, זיך אַוועקצוועצען און אַביסעל אַדורכצו- שמועסען וועגען היימישע ענינים.

זייט מוחל, ליבע פריינד, וואס איך א פראַסטער בשר ודם וואָג אייך, מורי-דרך, אויפגעקוקט צו מאַכען. כ'קאָן זיך אַבער נישט העלפען. ווייל ווען איך טרעף אייך אַדער אייער'ס גלייכען אין פוילישען טעאָטער אַדער אויף א נישט-יודישער פערזאנלונג, זענט איהר זעהר טאָקספול און נידרי- גער פון גראָז...

גלויבט מיר, עס איז מיר אליין נישט אנגענוהם, וואס מען מוז וועגען דעם דערמאנען.

לויט'ן

זיך נאך לאנגע וואנלענישען און וואָג- דערונגען צו די גרעניצען פון ארץ- ישראל, און ערשט דאמאלס ווערט זי געכאפט, ווערט אַריינגעזעצט אין טור- מע און פערשפט אַרויסגעשיקט צו ווערען פון יודישען לאַנד — ווייל זי איז געקומען "אונלעגאל".

די צרות פון די יודען אין אפגא- ניסטאן זענען אַנבשטיינדיק. אויפ'ן ציוניסטישען קאָנגרעס אין לוצערן האט זיך געפונען אַ דעלעגאט, אַ ענטלאַ- פענער פון אפגאניסטאן — עמנאולי איז זיין נאָמען — וועלכער איז איצט א פאסטור אין ארץ-ישראל. ער האט זיך געשטעלט פאַר אַ ציעל צו פאַה- רען קיין זשענעווע צום פעלקער-בונד, קיין פאַריז, קיין לאַנדאָן, אויך קיין ניו-יאָרק, אויב ער וועט קאָנען און אויפהויבען אומעטום א געוואלד צו ראַטעווען די געפייניגטע יודען אין אַפגאניסטאן.

די פאַרשטעהער פון די גערודפ'טע יודען אין די אַנדערע מורח'לענדער האבען אויך בעשלאָסען צו טהון דאס זעלבע. זיי האָבען אַלע זיך פער- איי- ניגט צו דערצעהלען דער יודישער און נישט יודישער וועלט דעם גרויזאמען אמת וועגען דעם גיהנם, אין וועלכען עס געפונען זיך איז, א פערגעסענעם טייל פון דער וועלט אין די מורה- לענדער, צוויי מיליאָן יודישע נפשות. אַ וועג-געשריי וועט זיך איצט פער- שפרייטען פון איין עק וועלט ביז'ן צווייטען. די שליחים פון די צוויי מיל- יאָן געפייניגטע יודען פאָדערן, אַז עס זאָל געשיקט ווערען אַ ספּעציעלע קא- מיטע אין די דאָזיגע לענדער פון אַזיען און אַמריקא צו ווירקען אויף די רעגירונגען, אַז זיי זאָלען אַבשטע- לען די מיטעל-אַטערליכע פערפאַל- גונגען אויף די יודען. זיי פערלאנגען אויך, אַז א גרויסע אקציע זאָל גע- פיהרט ווערען ביים פעלקער-בונד — אין וועלכען דער גרעסטער טייל פון די לענדער איז אָנגעשלאָסען — וועגען אַ אינטערנאָנען אין די לענדער און בעשטען די יודען פון די געוואלד- טהאטען פון די רעגירונגען. אויב דער פעלקער-בונד פערנעמט זיך מיט'ן קאמף געגען שקלאַפּעריי, איז נישט קיין קלענערע און ווייניג וויכטיגע פליכט פאַר איהם צו פעראינטערעסיר- רען זיך מיט דעם ביטערען גורל פון צוויי מיליאָן נפשות, וואס ווערען גע- האלטען ווי געפאנגענע נאר דערפאַר, ווייל זיי ווילען בלייבען יודען.

אין פערלאנגען זיי זעלבע פאַר- שטעהער, אַז עס זאָל אַרויסגעלאָזען ווערען אַנאָפּלע פון יודישען פאָלק צו די אַראַבישע שבטים אין די מורה- לענדער, זיי זאָלען זיך אליין בענינען און אַבשטעלען די גרויזאמע רדיפות אויף יודען. א.א.א.

נע בעלי בתים איז נישט קיין נפאא מינה, זיי האבען אזוי אויך נישט גע- מאכט קיין גליקען.

לויפן זיי ארום די בעלי-בתים פון די גרויסע הייזער מיט צובלוטיגטע קעפ, אזוי ווי מען וואָלט זיי בע'גול'ט און חרוב געמאכט.

בעקלאָגט זיך פאַר מיר אוא בעל- הבית און וויינט מיט ביטערע טרע- רען, אַז איהם וועט אויסקומען צו געהן ממש מיט טאָרעס ווער איך טאָקע שטאַרק געריהרט, און ס'האט מיר וועה, וואס צו דער גרויסער אַרמי- קייט, וועלכע הערשט אין דער גאָס, וועט צוקומען נאָך אַ חברה "אַרימע לייט", וואס וועלען דארפן אָנקומען צום "בית-לחם" אַדער צו די "תומכי- עניים".

היות אַבער ווי די דאָזיגע נייע "יודים" וועלען זיין בכבא'ליגע... איז אַרויפגעשווימען אַ פראַיעקט, אַז ביז וואס ווען זאָל מען פאַר זיי אייננאָר- דנען אַ בלימעל-טאג...

טאָמער וועט מען אייך, רבוחי, אין גאָס אָנשטעלען אַ בלימעל און ס'וועט נישט טראַגען איינס פון די אַלעס-פיר- מעס, זאָלט איהר וויסען, אַז דאס ווערט געמאכט אַ זאָמלונג פאַר די אומגליקליכע בעלי בתים, נעבען...

גענו-האלע.

נאָך איידער עס איז ליקוידירט גע- ווארען דער נייער און אַטער מאַרק, האט מען שוין אָנגעהויבען צו פער- פאָלגען די געזעלעך און זיי נישט גע- לאָזט האַנדלען אין מאַרק מיט גע- שאַכטענע עופות, צוליב הייגענישע און אנדערע טעמים.

אייגענע מענשען, אין אונזער שטאָרט מען אָנקומען וואס פאַר אַ קלאַק פון דער פרעמד, פאָלט מען פאַר איהם כורעים, דערהויבט מען איהם צום הי- מעל, אינדערזעלבער צייט, ווען אַנ- אייגענער, מען ער זיין ווי בעגאבט, טערט ער נישט אנערקענט.

מיר האבען געהערט דאס אַבריכטען די תפילות פון אונזער וועלויל שמידט, און אַלע האבען געמוזט מודה זיין, אַז דאס געזאָגט איז זיס, אנגענוהם, אַז ס'איז געווען אַ פערגעניגען צו הערען, און פונדעסטוועגען—גאָרנישט. אזוי איז שוין דער גורל פון די טשעסטאכאווער.

פערשטימט בלייבען מיר אַבער נישט. איך מיר קאנען עפעס בעוויי- זען, ווען עס איז נויטיג. לא אלמן ישראל...

אָט פאַר וועמען מען דארף מאַכען בלימעל-טעג...

די הויז-ווירטען זענען צוליבע'ן דע- קרעט וועגען ביליגער מאַכען דאס דירה-געלד פשוט אַראָפּ פון גלייכע וועג. זיי האלטען זיך אין איין זאָמלען און בעראַטען זיך וועגען דעם גרויסען "אומגליק", וואס זיי האט פאָסירט.

כאַראַקטעריסטיש איז, אַז אממעהר- סטענס וויינען די בעלי-בתים, וואס זענען בעלאסטעט מיט עטליכע הייזער, נעביד, אַדער לכל הפחות מיט א היי- זעל, וואס איז בעלענט מיט א דריי- שטאָק און מיט עטליכע צעהנדלינג לאַקאָטאַרען, ווייל אַט די בעלי-בתים האבען וואס אָנצווערען—זיי וועט אַבי- סעל אַראָב פון קויש; דאָגעגען די קליי- פערען טעמים.

Swiatlo elektryczne nie jest drogie!

Osramowski o palniku z dwukrotnego drutu gazowego, wydzielajac w masunku do zwykowanego prądu zaleznie od typu, do 20% więcej światła, niż zwykowane żarówki. Ta nadwyżka światła nie więcej nie kosztuje. Kupujcie przeto i stosujcie wszędzie.

Osramowski o cechowane gwarancją wygodności światła w dekoracyjnych i praktycznych warunkach. Niemal lepszych warunków nie ma.

OSRAMOWKI

wyrobu polskiego

די בלויע פלעקע האבען זי

פערדאטען.

די גרעניץ-וואך האט אויף דער זיי-טיגער מעהאפער-גאס דערזעהן צוויי פערדעכטיגע ציקליסטען, וועלכע האבען דערזעהן די זעלבער אנגעוויזענע שטעלע פארהערן און רעכענענדיג, אז זיי זענען שוין ענטקומען די גרעניץ-זעל-נער, האבען זיי זיך אויסגעפאלטען אין א ליידגען שיינער אין מיטען פעלד. אין א געוויסער צייט ארום זענען זיי אבער אויס פון זייער בעהעלטע-ניש און גלייך ארויף אויף די גרעניץ-זעלנער.

בעת דער רעוויזיע אין שיינער האט מען געפונען 4 קנ. סאכאריין און 7 זאפאלנישעקעס.

די פערזענלעכע האבען זיך ארויס-געוויזען אלס ראמאן בראדשאק און אנטאני יעלצקע, וועלכע האבען געליי-קענט, אז זיי האבען געוואלט די נעפ-נענע זאכען בעהאלטען אין שיינער. זיי האבען אבער פערזאנלעך די בלויע פלע-קען אויף דער וועג פון בלויער פאקונג פון די פעקלעך סאכאריין, וועלכע זיי האבען אויפ'ן וועג אויסגעהאלטען הי-טער די מלבושים און וועלכע זענען יעצט די איינציגע סימנים געגען זיי.

די ארבייטען אויף דער ווארשאווער גאס ווערען שוין פערענדיגט.

עס ווערען שוין פערענדיגט די אר-בייטען אויף דער ווארשאווער גאס, וועלכע איז איינע פון די וויכטיגסטע פונקטען פון ראד-פערקעהר און וועלכע ליגט אויפ'ן וועג פון זאגלעמביע - ווארשא.

מיט עטליכע וואכען צוריק איז גע-ווארען געעפנט דער שטח פון נייעם מארק ביז קעדזשינסקא גאס. איצט איז געווארען איבערגעגעבען צום געברויך דער טייל פון קעדזשינסקא גאס ביז צענטראל און אין די נאָהנטסטע טעג זאל אויך געעפנט ווערען פאר'ן ראד-פערקער דער שטח פון דער הינטער-עלעקטראוויטע-סטאציע ביז אנאָלוב.

וואס שייך דעם שטח צווישען דער צענטראל גאס און דער הינטער-עלעקטראוויטע-סטאציע, וואס איז געווא-רען אויסגעלעגט מיט בעטאן-קלעבעלעך-אין כאטש די ארבייטען זענען שוין דאָרט פערענדיגט, וועט עס צוליב טעכ-נישע טעמים קענען איבערגעגעבען ווערען צום עפענטליכען געברויך אין 4 וואכען אָרפּ.

גענומען אַנאָמישע צו פערריכטען און אוועקגעפאָהרען מיט איהם אין אַנאָנעוואוסטער ריכטונג.

טאָדעאוש פאָביאש פון אַגראדאווא גר. 65 האט געמאלדען דער פאליציי, אז דעם 7 פ.ח. האט ער אוועקגעגעבען צו רעפערירען זיין אויטא צו א געווי-סען יודען זינען אויף. קאָפּעניקא 4, וועלכער איז נאכ'ן פערריכטען איהם, צוזאמען מיט נאך עטליכע פערשוין אוועקגעפאָהרען אין אַנאָנעוואוסטע ריכטונג.

דעם ווערט פון אויטא שאצט אַב דער געליטענער אויף 1000 זל.

פון ב'עם.

עס ווערט בעקאנט געמאכט, אז אַנ-הויבענדיג פון 15-טען ד.ח. געפינט זיך דער רעוויזיטשער אַרבייטער-פער-באָד „ברית עבודה מנורה“ (ב'עם) אין אַניעם לאָקאַל, אלע 12, ביים יודי-שען האַנדלערקער-פערבאָד. פאַרלויפּיג אין צימער נר. 4.

די געכטע וואָך הויבט זיך אָן די רעגולערע קילטורעלע אַרבייט, צווישען אַנדערען ווערט אויך געשאפּען א שטענ-דיגער פאַלקס-אויטווערויטעט.

פראַפּאָגאַנדע - חודש פאַר'ן „מאַרגענשטערן“.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן פראַפּאָגאַנדע-חודש פון טשענסאָאָווער „מאַרגענ-שטערן“ קומט פאַר שבת, דעם 16 ד.ח. פונקטליך 3 נאכמיטאג אין זאָל פון „מאַרגענשטערן“ (פילסודסקי 17) א גרוי-סע מאַסען-פערזאמלונג געווינדעט דער בעדייטונג פון פיזישער נטוויקלונג פאַר דער אַרבייטער יוגענד. איינגאַנג פריי.

פון קאמעראַל-טעאטער.

היינט, פרייטאג און יעדען טאָג ווערט געשפילט די פראַכטפולע קאמ-ע-דיע „וויאָסענע פאָזאָנדיק“ מיט זאָרעמבינסקא און דאָבראָוואַסקי אין דער שפּיץ.

בילעטען-פאַרפערקויף אין דער פירמע ב. קרושינסקא (אַלע 23) און פון 7 אָווענד ביי דער קאסע פון טעאטער.

אַריגינעלער איינמאַל פון א שמוגלער יאָן סטאַשאַק, איינוואוינער פון דאָרף לאָזי האט געהאנדעלט מיט אייגענ-געשמוגלעטער סאכאריין, האבענדיג דעם לאָגער אין וואָלד, עטליכע קילאָמעטער פון וואוינונג.

אין פאַל, ווען ס'האט זיך געמאלדען א קונה נאך סאכאריין האט איהם סטאַ-שאַק אריינגעפיהרט אין וואָלד און דע-וואַרענטירענדיג איהם דערמיט, וואס ער האט איהם געהייסען פערמאכען די אויגען און זיך ארומדרייען עטליכע מאל אויפ'ן אַפּאַס, האט ער איהם דרייט אהינגעפיהרט צום לאָגער און פערקויפט דעם געפאָדערטען סכום. דאן האט ער איבערגע'חורט מיט איהם דעם עקספערטמענט פון אַרומדרייען זיך און רהיג אוועק אהיים אין דער זיכערהייט, אַז קיינער וועט צו זיין בעהעלטענישט נישט טרעפּען.

איינמאל, ווען צו סטאַשאַק'ן האט זיך געמאלדען א פרישער קונה אויף סאכאריין איז ער מיט איהם אוועק אין זיין בעהעלטעניש. דאסמאל זענען אַבער אויך מיטגעקומען פונקציאָנאַרען פון דער גרעניץ-וואָך, וועלכע האבען זיך פערזינלעכע פאָהרען מיט'ן אַריגינעלען לאָגער און זיין אייגענטימער.

אַ שילער-אויספלוג פון ווארשא.

דינסטאג האט אין טשענסאָאָו געוויילט אַנאָמישע פון שילער פון א ווארשאווער גימנאזיום, פדי צו בעזוכען די יאָסאָ-גוראָ. די שילער זענען אַנגע-קומען אין דער צאָל פון 400 פערזאָן און מיט א שעהעם פאָהר אין דער שפּיץ אדורכפאָרשירט די אַלעזען.

טונג פון 11-טען נאוועמבער פאר פוי-לען פראם. דר. האַמער.

מיט'ן פוילישען נאַציאָנאַלען הימן ווערט די פייערונג געענדיגט.

די פייערונג האבען פייגעוואונט די קהלה-פערזאנלעכע מיט'ן פרעזעס ה' ראָזענבערג, פרעזעס פון ראָט ה' ח. וועקסלער, ווי אויך פאַרשטעלער פון דער מאַכט.

פון שטאָרט = ראט.

דעם ענין, וואס דער מאַגיסטראַט נעמט 10 פראָצענט פון די וואוינזענען אין די הייזער, וועלכע זענען נישט אַנגעשלאָ-סען אין דער וואסערלייטונג און קאַנע-ליזאציע. נעץ. מ'זאָגט אלץ פאַר עפּיס, פון וועלכען מען געניסט גאָר-נישט. אויב מ'דעקט נישט די אַפּאַה-לונגען ווערט אפילו דער צופלוס פון וואסער אַפּגעשטעלט. ווען א הויז-ווערט זאָל דאס זעלבע טהון בנוגע זיין לאָ-קאטאר, וואלט ער זיך אַריינגעקומען אין תּפּיסה - אויב די בעלי-ביתם צאָה-לען נישט איז עס דערפאַר, ווייל די לאקאטארען צאָהלען זיי נישט פאַר'ן וואַסער. דער דאָזיגער ענין מוז רעגו-לירט ווערען.

פרעז. מאַקעוויטש ענטפערט דערויף, אַז דער 10-פראָצ. אַפּאַהל מוז גענומען ווערען אין הסכּם מיט די פאַרשטימען; ס'ווערען אַבער געמאכט הנחלת אין מעהרערע פאַלען. די דירעקציע ווענדט נישט אָן ביים שליסען דאס וואסער קיין דראקאנישע מיטלען. בנוגע דעם שטריי-כען די הוספה פאַר'ן דיר. קאַווער, איז דאס אונגעליך אדורכצופיהרען, ווייל אינזש. קאַווער בעזיצט אַנאָפּמאך מיט דער שטאַט און אויב מ'זאָל דעם אַב-מאָך איבעררייסען וואלט זיך מ'גאָסט-ראָט געמוזט איהם צאָהלען 700 זל.

עמערטור חודשליך, דערביי לויבט פרעז. מאַקעוויטש דעם אינזש. קאַווער, וועלכער איז א בעדייטענדיגער פאכמאַן אין זיין געביעט, פרעז. מאַקעוויטש בעריהרט אויך דעם פארשלאג פון די יידישע ראַטמערער, ווענען פערקלענערן צום סוף יאָהר דעם אַפּאַהל פון די קאַנאַלען פון 20 אויף 15 פראָצ. און פון 10 אויף 7 און א האַלב און זאָגט, אַז דער דאָזיגער פאַרשלאג קען נישט געשטעלט ווערען צו דער אַפּשטימונג, ווייל דער הויך פון די צאָהלונגען זע-נען נאָרמירט געווארען זיך מיניסטער-יאָלע פאַרשטימען.

ר. מענ. זינערסקי האַלט, אַז די הוצאות פאַר'ן אינזש. קאַווער זענען ווידעליך צוגרונט און ער איז דער-פאַר, אַז מ'זאָל אדורכפיהרען אַרע-וויזיע פון אַפּמאך מיט'ן אינזש. קאַווער און פערקלענערן די הוספה אויפ'ן בעסטען יאָהר.

בעת דער אַפּשטימונג איז בעשלאָ-סען געלאָרען צו העכערן דאס דירה-געזיץ אין „אָלען“ הויז אויף 40 פראָצ. און צו רעוויזירען דעם אַפּמאך מיט'ן אינזש. קאַווער. (דער בעריכט פון דער מיטוואָךדיגער זיצונג - זייט 6)

די דאָזיגע שבועה, וועלען בעקאנט געמאכט ווערען דורכ'ן ראַבינאַט אויף דער אַנדערער וואָך, בכדי די היגע יודען זאָלען וויסען וועלכע יאָטעס, ווארשט-געשעפטען און רעסטאָראַנען שטעהען אונטער דער השגחה פון רא-בינאַט און וואו אַלעס איז כשר.

א שעהער טהאַט.

זער אייגענטימער פון פאַרבען-גע-שעפּ ה' ב. האַפּמאַן האט צוליעב'ן איבערשטאנען זיין פאַרבען - געשעפט אויפ'ן אַלמען מאַרק 31 געשעפּענדעט 50 קילאָ ברויט פאַר דער געז. „תּומכי עניים“.

פערענדיגט די לוסטראציע פון דער שטאַדטישער ווירטשאַפּט.

די וואַיטוואַדישע קאָמיסיע מיט'ן נאָ-טשעליק פון דער וואַיטוואַדישער אַדמי-ניסטראַציע - אַפּטיילונג דר. ווינאָו, וועלכע האט זייט עטליכע טעג געפאַרשט די שטאַדטישע ווירטשאַפּט - האט שוין פאַרענדיגט איהר אַרבייט און אַרויסגע-פאַהרען פון טשענסאָאָו.

דער דירעקטאָר פון דער טשענסאָאָ-כאָוויאָנע פערלאָזט טשענסאָאָו.

דער הויפט-דירעקטאָר פון דער פא-בריק „טשענסאָאָו-אָנאָקע“, אַרייען מאַרשאַל, האט נאָך 36 יאָהר פערלאָזט טשענסאָאָו און אַנגעשטאַנען אויף שטענדיג קיין פראַנקרייך.

די פייערונגען אין טשענסאָאָו לכבוד דעם 17-טען יאָהרשאַט פון פוילענ'ס בעפרייאונג.

פון דיריג. ה' ראַטענבערג האט דאס מאל זעהר שעהן געווינען די געהעריגע מומורים. דאן האָלט דער רב ר' נחום אַש שליס'א א רעדע מענינא דיומא און עס רעדט אויך ווענען דער בעדיי-

דאס הערליך-שעהנע וועטער האט טיפל מיטגעוויקט צום היינערהייט פאַרשטאַל-איינגעגעבענעם אונאַפּהענגי-קייטס-יום-טוב.

זונטאג אין אָווענד האבען די פיעל שפּאַצירער אין די אַלעזען זיך פער-זאָמעלט ארום דעם פיעראַצקי-פּלאַץ, וואו ס'האבען ארום 6 זיגער אין אָווענד זיך אַנגעהויבען צונויפקומען און אויסשטעלען אין רייען אַפּטיילונגען מיליטער, מיליטערישע צוגרייטונג, פער-דעראַציעס פון געוועזענע מיליטערייט, שול-יוגענד, פיערלעשער, אַנאָפּטיילונג פאַליציע אין שטאַלענע היטלען, פאָסט-בעאַמטע, באָהן-בעאַמטע א.א.וו., כדי אַנטיילצונעמען אין פייערליכען, צאָפּ-סעזשק'ן.

אין משך פון א קורצער צייט האט דער פּלאַץ זיך אַנגעפולט מיט דעלע-גאַציעס און הונדערטער שטורקאַצען. אויפ'ן פראַנט פון מאַגיסטראַט שיינט דער עלעקטרישער אויפשריפט: „1918 - 11-טער נאוועמבער - 1935“. די אַנדע-רע מלוכה'שע געביידעס און אינסטיטו-ציעס, ווי: די סטאַראַסטווע, 7-טע דיווי-זיע, געריכט, ק. ק. אָ., פוילישע באַנק, פאָסט א.א.וו. זענען געווארען געהעריג דעקאָרירט און געדיכט אילומינירט, און אויף אלע הייזער אין שטאָרט זענען געווען אַרויסגעהאַנגען די מלוכה'שע פאָהנען.

אויפ'ן „צאפּסטושיק“ זענען געקומען פאַרשטעהער פון דער מלוכה און קאָמו-נאַל-מאַכט מיט'ן סטאַראַסטע ראָגאָווסקי, שטאַדט-פרעזידענט מאַקעוויטש, סענאַ-טאָר זינערסקי, דעפ. קאַבילעצקי אין דער שפּיץ, דעם אַנקומענדיגן דאָוואַדעו פון דער פיעכטאָטע - דיווויזיע פולק. מאַנטשקא האט דער מיליטערישער אַר-קעסטער בעגריסט מיט א מאַרש. נאכ'ן אַפּנעמען דעם ראַפּאָרט האט פולק. מאַנטשקא, אין דער געזעלשאַפּט פון מלוכה - פאַרשטעהער אדורכפאָרשירט פאַר'ן פראַנט פון די מיליטערישע צוגרייטונג.

פון דער געביידע פון ראטהויז האט דורך טענאָפּאָנען דעפ. קאַבילעצקי גע-האַלטען א רעדע, געווינדעט דער 17-טער יאָהרצייט פון פוילענ'ס בעפרייאונג און דעם פערשטאַרבענעם מאַרשאַל פילסודסקי און צום סוף אויפגעפאָדערט צו בעהערען זיין אַנדענקען מיט א 2-מינוטיגען שטילשטוינען און אויסרו-פען לכבוד דעם פרעזידענט מאַנטשעביקי און געז. רידז-שמיגלי.

נעכטען, טאנטאג אינדערפרי האט זיך אין דער גאס געזעהן א לעבהאַפּטע בעוועגונג. די אַרגאַניזאציעס און פער-איינען האבען זיך פערזאָמעלט אין דער קליינטער אין די שול-יוגענד - אין דער קאטעדרע, וואו ס'זענען אַפּגעריכט גע-ווארען גאָטעס-דינסטען.

12 א זיגער מיטאג איז אויפ'ן פיע-ראַצקי-פּלאַץ פאַרעקומען א הערליכע דעמילאָדע, וועלכע ס'האט אַפּגענומען דער ברינגאָדע-נעראַל גאַנשאַראָווסקי, אין דער געזעלשאַפּט פון סטאַראַסטע ראגאָווסקי און שטאַדט-פרעזידענט מאַק-עוויטש. עס האבען אדורכפאָרשירט אַפּטיילונגען פון 27-טען פולק, געפיהרט דורכ'ן פולק. טשאַפּלינסקי, דאן אַפּטיי-לונגען פון 7-טען פ.א.א. אין טאַקט פון דער אייגענער אַרקעסטער. דאן האבען אדורכפאָרשירט אַפּטיילונגען פון מילי-טערישער צוגרייטונג אונטער דער אָנפיהרונג פון קאָ. יאָסקושינסקי, דאן באָהן-בעאַמטע, פאָסט בעאַמטע, פאַליציי, פרויען - צוגרייטונגען, אַרגאַניזאציעס, שולען א.א.וו. גל.

אין אָווענד זענען פאַרגעקומען אַפּ-דעמיעס אין בנין פון ספּאָרט-הויז און אין שטאַדטישען קאמעראַל-טעאטער. אין דער שטאַדט - שוהל

האבען זיך פערזאָמעלט: די שולע פון ד"ר אַקסער מיט זייער פאָהן, די שילער פון דער פאָוושענע-שולע נומער 12, די שולע פון פרל. וויינבערג, די האַנד-ווערקער-שולע מיט זייער פאָהן, די האנדווערקער-צעכען מיט זייער פאָה-נען, קאָמפּאָזאַנטען, ברייט-החיל, קינ-דער פון חדרים און א גרויסער עולם מתפללים.

קאנטאט'ר וו. שמידט ריכט אַב זעהר שעהן די געהעריגע תפילות, וועלכע זענען אויסגעפאלען זעהר אימפּאָנאַנט. אויך דער כאָר אונטער דער לייטונג

